

02:2011 ARBEJDSPAPIR

LARS BRINK THOMSEN
JAN HØGELUND

KØN, HANDICAP OG BESKÆFTIGELSE I 2010

FORSKNINGSAFDELINGEN FOR BESKÆFTIGELSE OG INTEGRATION

KØN, HANDICAP OG BESKÆFTIGELSE I 2010

Lars Brink Thomsen
Jan Høgelund

Beskæftigelse og integration
Arbejdsrapport 02:2011

SFI's arbejdsrapporter indeholder foreløbige resultater af undersøgelser eller forarbejder til artikler eller rapporter. Arbejdsrapporterne publiceres på hjemmesiden som grundlag for faglig diskussion, der indgår som led i forskningsprocessen. Læseren bør derfor være opmærksom på, at resultater og fortolkninger i den færdige rapport eller artikel vil kunne afvige fra arbejdsrapporten. Arbejdsrapporter er ikke omfattet af de procedurer for kvalitetssikring og redigering, som gælder for instituttets forskningsrapporter.

AP-02:2011

KØN, HANDICAP OG BESKÆF-
TIGELSE I 2010

LARS BRINK THOMSEN
JAN HØGELUND

KØBENHAVN 2011
SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

KØN, HANDICAP OG BESKÆFTIGELSE I 2010
Afdelingsleder: Lisbeth Pedersen
Afdelingen for beskæftigelse og integration

Layout: Hedda Bank
Oplag: 600
Tryk: Rosendahls – Schultz Grafisk A/S

© 2011 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.
Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver SFI's
publikationer, bedes sendt til centret.

INDHOLD

	FORORD	5
	RESUMÉ	FEJLI BOGMÆRKE ER IKKE DEFINERET.
1	INDLEDNING OG SAMMENFATNING	7
	Årsager til kønsforskelle på handicapområdet	8
	Data	10
	Handicapbegrebet	11
	Sammenfatning	11
2	KØNSFORSKELLE PÅ HANDICAPOMRÅDET	15
	Handicapandel	15
	Beskæftigelse	20
	Særlige vilkår	22
	Kendskab til ordninger	24
	Arbejdsgiverens indsats	27
	Oplevede muligheder på arbejdsmarkedet	29

Tilbageføringsalder	31
Jobsøgning	33
LITTERATUR	41

FORORD

Denne undersøgelse belyser beskæftigelsessituationen for personer med handicap fra et kønsperspektiv. Bl.a. undersøger vi, hvor stor en andel af hvert køn, som har et handicap og hvilke handicapter, der drejer sig om. Desuden om der er forskel på beskæftigelsesandelen blandt mænd og kvinder med og uden handicap, om der er kønsforskelle i omfanget af ansættelser på særlige vilkår og hjælpemidler i arbejdet. Herudover behandler vi kønsforskelle, som relaterer sig til emner som kendskab til beskæftigelsesrettede ordninger for personer med handicap, arbejdsgivernes indsats, tilbagetrækningsalder og jobsøgning. Formålet er at belyse i hvor høj grad, vi kan forklare kønsforskelle blandt personer med handicap på arbejdsmarkedet med at kønnene har forskellige lidelser i form af fx fysiske handicap, psykiske handicap eller sygdomme, og især, om der findes kønsforskelle, selv når vi tager højde for faktorer som handicapterpen.

Arbejdsrapiret er udarbejdet i forbindelse med SFI-rapporten ”Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2010” (Thomsen & Høgelund, 2011) og bygger på et datagrundlag fra Danmarks Statistiks Arbejdskraftundersøgelse i 2010.

Arbejdsrapiret er udarbejdet af forskningsassistent cand.oecon. Lars Brink Thomsen og seniorforsker cand.polit., ph.d. Jan Høgelund, som også har været projektleder. Undersøgelsen blev igangsat i forbindelse med arbejdet i følgegruppen til Danske Handicaporganisationers

projekt om køn, handicap og beskæftigelse og den er finansieret af Specialfunktionen for ligestilling.

INDLEDNING OG SAMMEN- FATNING

Den eksisterende viden om sammenhængen mellem køn og arbejdsmarkedet for personer med handicap i Danmark er begrænset. Undersøgelser viser, at mænd med handicap oftere er i beskæftigelse end kvinder med handicap (Miiller, Høgelund & Geerdsen, 2006; Larsen, Schademan & Høgelund, 2008; Larsen, Jonassen & Høgelund, 2009; Thomsen & Høgelund, 2011; Bengtsson, 2008).

Dette arbejdsrapport bidrager med ny viden om kønsforskelle på arbejdsmarkedet i Danmark på flere områder. Eksempelvis ser vi på kønsforskelle blandt personer med handicap mht. ansættelse på særlige vilkår, anvendelse af støtte og hjælpemidler i arbejdet, forventet tilbage-trækningsalder og jobsøgning.

Arbejdsrapportens analyser er beskrivende. For personer med handicap belyser vi sammenhænge mellem køn og forhold på arbejdsmarkedet primært ved brug af tabeller. Det betyder, at vi kun i meget begrænset omfang bidrager til at afdække baggrunden for kønsforskelle. Eksempelvis kan kønsforskelle i, hvor ofte kvinder og mænd får tilpasset deres arbejdsforhold, skyldes forskelle i de erhverv kvinder og mænd arbejder i. Sådanne forskelle kan tænkes at påvirke fysisk og psykisk nedslidning og dermed behovet for at få tilpasset arbejdsforholdene. Nedenfor gennemgår vi et par hypoteser som potentielt kan bidrage til at for-

klare kønsforskelle på arbejdsmarkedet blandt personer med handicap. Sammenholdt med undersøgelsens resultater kan hypoteserne være med til at klarlægge interessante problemstillinger og analyser, som kan behandles i fremtidige undersøgelser.

ÅRSAGER TIL KØNSFORSKELLE PÅ HANDICAPOMRÅDET

I dette afsnit gennemgår vi fire forhold, som kan bidrage til at forklare kønsforskelle på arbejdsmarkedet blandt personer med handicap. De fire mulige forklaringer "Det kønsopdelte arbejdsmarked", "Kønsforskelle i selvvurderet helbred", "Faktorer på jobbet" og "Faktorer i hjemmet", er ikke udtømmende; der findes formentlig også andre forhold, der kan bidrage til at forklare kønsforskelle.

DET KØNSOPDELTE ARBEJDSMARKED

Det danske arbejdsmarked er stærkt kønsopdelt. Mænd og kvinder arbejder i meget forskellige jobfunktioner (jf. Emerek & Holt, 2008). Både horisontalt, dvs. mellem brancher og sektorer, og vertikalt, dvs. i forskellige lag i hierarkierne, er der kønsforskelle. Det viser sig bl.a. ved at mænd er overrepræsenterede i staten og den private sektor, mens kvinder er overrepræsenterede i amter og kommuner. I Holt m.fl. (2006) ses, at ca. 80 pct. af alle mænd er ansat i den private sektor, mens 40 pct. af alle kvinder er ansat i den kommunale/amtslige sektor. Mere relevant for en analyse af køn og handicap er, at kvinder er overrepræsenterede i hovedbranchen "Offentlig myndighed og personlig service", mens mænd er overrepræsenterede i industrien og landbruget. Den vertikale kønsopdeling ses ved at sammenligne mænds og kvinders lederandele inden for hovedgrupper af brancher. I samtlige brancher er sandsynligheden for at være leder som mand mellem halvanden og tre gange så høj som sandsynligheden for at være leder som kvinde.

Denne kønsopdeling på arbejdsmarkedet kan tænkes at resultere i kønsbetingede forskelle i nedslidning. Bengtsson (2008) beskæftiger sig bl.a. med køns- og aldersforskelle samt, hvordan og hvor handicap opstår og finder, at risikoen for at få et handicap ved nedslidning er den samme for mænd og kvinder indtil 30-års-alderen. Derefter stiger risikoen for kvinder relativt i forhold til mændenes. Årsagen til denne tendens

kan være, at kvinderne arbejder i mere nedslidende erhverv end mændene, men tendensen må også ses i forhold til kønnenes respektive generelle risiko for nedslidning – uanset erhverv. En ligeledes stigende tendens for kvinder viser sig når sandsynligheden for at få et handicap på arbejdet undersøges. Bengtsson (2008) viser således, at kvinder mellem 25 og 54 år har en større risiko end mænd for at få et handicap på arbejdet. Udover risikoen for nedslidning på det lønnede arbejde, er kvinder yderligere eksponeret for potentiel nedslidning i det ulønnede arbejde i hjemmet. Undersøgelser har vist, at kvinder sammenlagt arbejder mere end mænd, når både det lønnede og ulønnede arbejde tages i betragtning (jf. Deding & Lausten, 2008). Kønsforskelle i nedslidning kan tænkes at generere kønsforskelle i tilknytningen til arbejdsmarkedet, fx mht. beskæftigelsesgrad og behov for ansættelse på særlige vilkår og tilpasninger af arbejdsforholdene.

KØNSFORSKELLE I SELVVURDERET HELBRED.

I denne og tidligere undersøgelser har vi spurgt folk, om de har et handicap eller længerevarende helbredsproblem. Kønsforskelle i, hvornår man vurderer at have et handicap eller længerevarende helbredsproblem, kan tænkes at påvirke resultaterne i vores undersøgelser. Bengtsson & Greve (2004) finder, at kvinder signifikant oftere end mænd har en målt funktionsnedsættelse. Forfatterne finder også, at andelen af kvinder med en alvorlig funktionsnedsættelse er dobbelt så høj som andelen blandt mænd, mens der ikke er forskel på andelen af kvinder og mænd med en mindre funktionsnedsættelse. Dette kan selvfølgelig skyldes, at kvinder i højere grad end mænd har et handicap eller helbredsproblem (jf. fx hypotesen om kønsforskelle i nedslidning), men det kan også være en konsekvens af, at kvinder oplever deres lidelse anderledes end mænd. I begge tilfælde vil det formentlig reducere tilknytningen til og positionen på arbejdsmarkedet og øge behovet for ansættelse på særlige vilkår og tilpasninger af arbejdsforholdene.

FAKTORER PÅ JOBBET

Larsen (2008) undersøger hvilken påvirkning forskellige faktorer har på tilbagetrækningsalderen for mænd og kvinder. Disse resultater kan med-

virke til at forklare forskellene i kønnenes præferencer for at arbejde og dermed forklare eventuelle beskæftigelsesforskelle mellem mænd og kvinder med handicap. Undersøgelsen viser bl.a., at højere indkomst for både mænd og kvinder betyder en senere tilbagetrækningsalder. Idet mænd gennemsnitligt tjener mere end kvinder, kan dette bidrage til at forklare mænds senere tilbagetrækning end kvinder. Dette resultat vil sandsynligvis kunne analogiseres til handicapområdet. En person med en høj indkomst vil i højere grad arbejde trods handicap eller helbredsproblemer. I samme undersøgelse vises, at autonomi på arbejdet og det, at have underordnede, spiller en rolle for tilbagetrækningsalderen. Dette viser, at den vertikale kønsopdeling på arbejdsmarkedet nævnt ovenfor, kan have betydning for både mænd og kvinders forskellige tilbagetrækningsalder og sandsynligvis beskæftigelsessituationen for mænd og kvinder med handicap eller helbredsproblemer.

FAKTORER I HJEMMET

Sammen med at faktorer på arbejdet kan virke som enten ”pull” – eller ”push”-faktorer i forhold til at fastholde personer med handicap i beskæftigelse, er der ligeledes forskellige faktorer i hjemmet som har betydning for, i hvor høj grad personer med handicap vil have præferencer for at arbejde. Vi har ovenfor nævnt, at kvinder i højere grad end mænd har ulønnet arbejde i hjemmet i form af rengøring, madlavning og lignende. Det kan også hænge sammen med, at mænd i højere grad end kvinder betragter sig som hovedforsørgere for familien, mens mange kvinder betragter sig som medforsørgere. Det kan bevirke, at mænd med handicap har en større modvilje mod at forlade arbejdsmarkedet på trods af deres handicap.

DATA

Undersøgelsen er baseret på data fra Danmarks Statistiks arbejdskraftundersøgelse, hvis formål er at belyse befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet. Arbejdskraftundersøgelsen er en spørgeskemaundersøgelse, der udføres hvert kvartal blandt den voksne befolkning i Danmark i alderen 15-74 år. I forbindelse med Arbejdskraftundersøgelsen i første kvartal af 2010 har vi tilføjet en række spørgsmål om handicap m.v., som er

stillet til personer i alderen 15-64 år. Danmarks Statistik udtrak i dette kvartal ca. 27.600 personer, hvoraf 19.199 deltog i undersøgelsen..

Til vores spørgeskemaundersøgelser har vi tilkoblet yderligere data fra Danmarks Statistiks registre med supplerende oplysninger om bl.a. uddannelse, civilstand og lignende.

HANDICAPBEGREBET

Begrebet 'handicap' er ifølge World Health Organization (WHO) (2001) relationelt. Det betyder, at der bliver skelnet mellem en funktionsbegrænsning og et handicap. Der er tale om et handicap, hvis en person har en funktionsbegrænsning, som medfører, at der er ting, personen ikke kan gøre. Det er med andre ord en forudsætning for at have et handicap, at personen påvirkes socialt eller arbejdsmæssigt af sin funktionsnedsættelse. En funktionsnedsættelse giver ikke i sig selv anledning til et handicap – først i mødet med omgivelserne vil omstændighederne afgøre, om der opstår et handicap eller ej.

I denne undersøgelse benytter vi et selvvurderet handicapbegreb. Personerne i undersøgelsen bliver spurgt, om de har et handicap eller længerevarende helbredsproblem, og om der i så fald er tale om et større eller mindre handicap. Personer, som svarer ja til dette, bliver kategoriseret som personer med handicap. Dette begreb er meget bredt, idet kronisk syge personer også er inkluderede, selv om de ikke nødvendigvis har et handicap iflg. WHO's definitioner.

SAMMENFATNING

FLERE KVINDER MED HANDICAP

En større andel af kvinderne end mændene i Danmark har et selvvurderet handicap. Mens 13,3 pct. af mændene oplyser, at de har et handicap eller længerevarende helbredsproblem, er den tilsvarende andel blandt kvinderne 18,5 pct. Vi ser også, at kvinderne i højere grad end mændene vurderer deres lidelse som et større handicap.

Der er forskel på typen af mænd og kvinders handicap. Mændene lider i højere grad af sygdomme som diabetes og kredsløbsproblemer,

mens kvinderne i højere grad end mændene har problemer med bevægeapparatet og psykiske lidelser.

FÆRRE BESKÆFTIGEDE KVINDER MED HANDICAP

Kvinder med handicap er beskæftiget i væsentligt mindre grad end mænd med handicap. Mens beskæftigelsesandelen blandt mændene er 52,1 pct., er den tilsvarende andel for kvinder 42,6 pct. Selv når der tages højde for kønsforskelle i fx handicaptypen og uddannelsesniveau, har kvinder med handicap en lavere sandsynlighed for at være i beskæftigelse end mændene. Vi ser i 2010, til forskel fra tidligere år, ingen kønsforskelle i beskæftigelsen blandt personer uden handicap.

FORKLARING PÅ KØNSFORSKELLE I ANSÆTTELSE PÅ SÆRLIGE VILKÅR

26,2 pct. af kvinderne med handicap er ansat på særlige vilkår, fx i et fleksjob, løntilskudsjob for førtidspensionister eller et aftalebaseret skånejob. Det er en væsentligt større andel end blandt mændene, hvoraf 19,5 pct. er ansat på særlige vilkår. Dog forsvinder disse kønsforskelle når man tager højde for, at mænd og kvinder har forskellige typer af handicap.

KVINDERNE KENDER FLEKSJOBORDNINGEN BEDST

De mest væsentlige handicapkompenserende ordninger er fleksjobordningen, ordningen med mulighed for personlig assistance og ordningen med økonomisk støtte til arbejdsredskaber eller andre hjælpemidler. Kendskabet til fleksjobordningen er højere blandt kvinderne, mens der ikke er forskelle i kendskabet til ordningen med personlig assistance. Der er heller ikke forskel mellem kønnes søgning om økonomisk støtte.

HANDICAPTYPEN KAN FORKLARE FORSKELLE I INDSATSER

Vi har undersøgt, om beskæftigede personer med handicap har fået tilbudt og iværksat indsatser som fx nedsat arbejdstid, fleksible arbejdsvilkår og lignende samt, om de har behov for sådanne indsatser uden at de er blevet tilbudt og iværksat. En langt større andel kvinder end mænd har fået tilbudt og iværksat sådanne indsatser. Når vi tager højde for kvinder og mænds forskellige handicaptyper, er der dog ingen forskel. Der er heller ikke væsentlige kønsforskelle i det udækkede behov for indsatser.

KVINDER MERE HÆMMEDE I FORHOLD TIL AVANCEMENT

Spørger man de alle beskæftigede personer med handicap, om de mener, at deres handicap hæmmer dem mht. til avancement, svarer 17,5 pct. bekræftende. Det er væsentligt flere end de tilsvarende 10,3 pct. blandt mændene. Der er til gengæld ikke væsentlige forskelle i andelen af mænd og kvinder, som mener, at de er hæmmede mht. til opnåelse af bedre arbejde eller mere selvstændigt arbejde.

KVINDER FORVENTER TIDLIGERE TILBAGETRÆKNING END MÆND

En større andel af kvinderne med handicap end af mændene mener, at deres handicap vil betyde, at de trækker sig tidligere tilbage fra arbejdsmarkedet. Vi har bedt de beskæftigede personer med og uden handicap vurdere deres forventede tilbagetrækningsalder og ser, at en større andel af kvinder end af mænd forventer at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet inden de fylder 61. Denne tendens findes både blandt personer med og uden handicap.

KVINDER UDEN HANDICAP HAR STØRRE JOBSØGNINGSAKTIVITET END MÆND

Vi har spurgt alle personer, som har været i beskæftigelse inden for de seneste 10 år, om hhv. hvor mange arbejdsplader, de har været ansat på og hvor mange stillinger, de havde søgt for at få de pågældende job. Det

viser sig, at der ikke er væsentlige forskelle i jobsøgningsaktiviteten blandt mænd og kvinder med handicap. Derimod ser vi, at mænd uden handicap søger væsentligt færre job end kvinder uden handicap.

KØNSFORSKELLE PÅ HANDI- CAPOMRÅDET

HANDICAPANDEL

Væsentligt flere kvinder end mænd har et handicap eller et længerevarende helbredsproblem i 2010. I Tabel 2.1 ser vi andelen af personer af de to køn, som har svaret bekræftende på spørgsmålet om, at de har et handicap eller længerevarende helbredsproblem. Blandt mændene er denne andel på 13,3 pct., mens 18,5 pct. af kvinderne har svaret ja. Denne overrepræsentation af kvinder blandt personer med handicap genser vi i tidligere undersøgelser (jf. Bengtsson, 2008; Larsen, Schademan & Høgelund, 2008) samt i ”Den nationale sundhedsprofil 2010” (jf. Christensen m.fl., 2011), som viser at mænd har bedre selv vurderet helbred, fysisk helbred, mentalt helbred og at mænd i mindre grad er stressede, føler smerter og ubehag, og sjældnere har en langvarig sygdom.

TABEL 2.1

Andel af befolkningen i alderen 16-64 år med et handicap eller et længerevarende helbredsproblem. Opdelt efter køn. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder***	I alt
Andel med handicap	13,3	18,5	15,9
Opvægtet beregningsgrundlag	1.781.779	1.752.450	3.534.229
Uvægtet beregningsgrundlag	8.268	9.194	17.462

Anm. : Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test.

* signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

Tabel 2.2 viser andelen af personer med handicap, som har svaret, at de enten har et mindre eller større handicap. Her kan vi se, at de kvindelige personer med handicap i signifikant højere grad udgøres af personer med større handicap

I Kapitel 1, s. 8, har vi beskrevet en række forhold der kan medvirke til at forklare den højere handicapandel og andel med større handicap blandt kvinderne. En mulig forklaring er, at kvinderne arbejder i andre jobtyper end mændene og derfor har en højere risiko for at blive nedslidt på deres arbejde. En anden mulig forklaring på de højere andele er, at kvinder er mere pessimistiske omkring deres helbred og generelt vurderer det dårligere end mændene (jf. Bengtsson & Greve, 2004). Denne hypotese understøttes af, at den gennemsnitlige levetid er længere for kvinder end for mænd, hvilket tyder på at kvinder objektivt set har bedre helbred end mænd.¹

¹ Det er paradoksalt, at kvinder har et dårligere helbred end mænd, men en længere gennemsnitslevetid. Det kan dog muligvis i et vist omfang tilskrives de forskellige lidelser, mænd og kvinder har. Mænd har i højere grad livsstilssygdomme med en høj dødelighed, mens kvinder har problemer med bevægeapparatet, hvilket ikke er livstruende.

TABEL 2.2

Personer med handicap i alderen 16-64 år fordelt efter handicappets størrelse. Opdelt efter køn. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder***	I alt
Andel med mindre handicap	45,0	36,6	40,2
Andel med større handicap	55,0	63,4	59,9
I alt	100,0	100,0	100,0
Opvægtet beregningsgrundlag	236.641	323.546	560.187
Uvægtet beregningsgrundlag	1.117	1.647	2.764

Anm. : Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test.

* signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

I Tabel 2.3 ser vi nærmere på forskelle i fordelingen af handicapter blandt mænd og kvinder. Her er personerne med handicap blevet bedt om at oplyse den dominerede handicapdimension. Kvinderne har især problemer med bevægeapparatet (arme, hænder, ryg og nakke) og har i højere grad end mændene psykiske lidelser, mens mændene i højere grad end kvinderne lider af sygdomme som sukkersyge, diabetes og problemer med hjerte, blodtryk eller kredsløb.

TABEL 2.3

Personer med handicap i alderen 16-64 år fordelt efter 16 handicapdimensioner. Opdelt efter køn. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder***	I alt
1. Problemer med arme eller hænder (inkl. gigtproblemer)	4,8	10,3	8,0
2. Problemer med ben eller fødder (inkl. gigtproblemer)	11,0	10,5	10,7
3. Problemer med ryg eller nakke (inkl. gigtproblemer)	25,5	29,1	27,6
4. Blind eller synsnedsættelse også ved brug af kontakttlinser eller briller	1,7	0,8	1,2
5. Døv eller nedsat hørelse (også ved brug af høreapparat)	1,6	1,2	1,3
6. Talebesvær	0,1	0,0	0,1
7. Hudlidelse, allergi	1,6	1,6	1,6
8. Åndedrætsbesvær (herunder astma og bronkitis)	4,5	3,1	3,7
9. Problemer med hjerte, blodtryk eller kredsløb	9,7	4,2	6,5
10. Problemer med mave, lever, nyrer, fordøjelse	3,3	1,6	2,3
11. Sukkersyge, diabetes	5,7	2,4	3,8
12. Epilepsi, anfald	1,0	1,1	1,0
13. Psykisk sygdom eller sindslidelse (herunder depression)	12,8	15,7	14,5
14. Udviklingshæmmede og hjerneska-dede	2,9	1,8	2,3
15. Andre fremadskridende sygdomme (herunder fx kræft, sklerose, hiv og Parkinsons sygdom)	4,9	6,7	5,9
16. Andre længerevarende helbredspro-blemer	9,1	10,2	9,7
I alt	100,0	100,0	100,0
Opvægtet beregningsgrundlag	236.641	323.546	560.187
Uvægtet beregningsgrundlag	1.117	1.647	2.764

Anm. : Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test.

* signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

I Tabel 2.4 er handicaptyperne slået sammen til fire dimensioner, hvilket giver et klarere billede af kønsforskellene. 50,0 pct. af kvinderne og 42,6 af mændene har et mobilitetsproblem, mens 40,8 pct. af mændene og 31,3 pct. af kvinderne lider af sygdomme. 16,0 pct. af kvinderne og 13,2 pct. af mændene har psykiske lidelser.

TABEL 2.4

Personer med handicap i alderen 16-64 år fordelt efter fire handicap dimensioner. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder***	I alt
Mobilitet (1-3)	42,6	50,7	47,3
Sanser og kommunikation (4-6)	3,5	2,0	2,6
Psykelige lidelser (13)	13,2	16,0	14,8
Sygdomme (7-12) og (15-16)	40,8	31,3	35,3
I alt	100,0	100,0	100,0
Opvægtet beregningsgrundlag	229.802	317.621	547.423
Uvægtet beregningsgrundlag	1.092	1.611	2.703

Anm. : Tabellen omfatter ikke personer med hjerneskade og udviklingshæmmede (14). Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test. * signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

BESKÆFTIGELSE

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd har tidligere undersøgt beskæftigelsesudviklingen for personer med handicap mellem 2002 og 2010 (Thomsen & Høgelund, 2011), men uden at analysere kønsforskelle. I Larsen, Schademan & Høgelund (2008) har man, på baggrund af en survey fra 2006, fundet, at kvinder med handicap i væsentligt mindre grad end mænd er i beskæftigelse. Dette resultat finder vi også i 2010 (jf. Tabel 2.5), hvor vi ser, at beskæftigelsesandelen for kvinder med handicap er 42,6 pct., mens andelen for mænd med handicap er 52,1 pct. Blandt personer uden handicap er beskæftigelsesandelen derimod ikke forskellig for mænd og kvinder, hvilket betyder, at beskæftigelsessituationen for kvinder med handicap sammenlignet med mænd er dårligere end for kvinder på arbejdsmarkedet generelt.²

Vi har ovenfor set, at der er væsentlige forskelle på mænd og kvinder med handicap. Både mht. handicappets størrelse og type. Spørgsmålet er om forskelle i typen og størrelsen af handicappet kan forklare kønsforskelle i beskæftigelsesgraden blandt personer med handicap. Typen af handicappet kan tænkes at påvirke beskæftigelsen, dels fordi de krav der stilles i mange job kan være sværere at leve op til med nogle typer af handicap end andre, dels fordi muligheden for at kompensere visse former for handicap, fx via hjælpemidler, kan være bedre end for andre former for handicap. Derfor har vi analyseret beskæftigelsen med en multivariat analyse i bilagstabel B2.1, hvor vi har taget højde for størrelsen og typen af handicap.³ Desuden tager vi højde for personkarakteristika som alder, uddannelse og civilstand. Ved at tage højde for uddannelse kan vi til dels korrigere for den horisontale kønsopdeling, idet uddannelse i et vist omfang afspejler, hvilken branche, personen er/har været beskæftiget i.

Selv efter at have taget højde for disse forskelle ser vi, at kvinder med handicap har en lavere sandsynlighed for at være i beskæftigelse end mænd med handicap.

2. Dette bekræftes af en regression, hvor hhv. køn, handicapstatus og deres interaktion er inkluderet som forklarende variable. Vi har benyttet både en lineær sandsynlighedsmodel og en logit-model.

3. Der er benyttet en logit-model, med beskæftigelsesstatus som afhængig variabel og personkarakteristika som handicapstørrelse, handicapstype, uddannelse, alder og civilstand som forklarende variable.

En årsag, som vi ikke her kan kontrollere for, er den vertikale kønsopdeling på arbejdsmarkedet og faktorer på jobbet og i hjemmet. Idet kvinderne oftere er lavere lønnede end mændene, i mindre grad har autonomi og i mindre grad er ansat i lederstillinger, vil deres incitamenter for at arbejde sandsynligvis være mindre end mændenes (jf. Larsen, 2008). Det kan betyde, at mænd som får et handicap i løbet af deres karriere, i højere grad end kvinderne vil kæmpe for at beholde deres job.

Det er et bemærkelsesværdigt resultat, at der kun er kønsforskelle i beskæftigelsen blandt personer med handicap og ikke blandt personer uden handicap. I tidligere undersøgelser har der været væsentlige kønsforskelle (i 2005 og 2008) i beskæftigelsen, også blandt personer uden handicap, men i 2010 er forskellen for personer uden handicap stort set forsvundet (og forskellen er ikke statistisk signifikant). Det tyder på, at de meget diskutererede kønsforskelle i arbejdsmarkedstilknytningen for mænd og kvinder generelt faktisk i 2010 drives af forskelle blandt den mindre del af befolkningen (15,9 pct.), som har et selv vurderet handicap eller længerevarende helbredsproblem. Det tyder på, at der vil kunne opnås en udjævning af de generelle kønsforskelle i arbejdsmarkedstilknytningen ved at rette en indsats mod denne gruppe.

TABEL 2.5

Andel beskæftigede blandt personer med handicap i alderen 16-64 år. Opdelt efter køn. Sæsonkorrigeret beskæftigelse. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder	I alt
<i>Personer med handicap</i>			
Andel beskæftigede	52,1	42,6***	46,6
Opvægtet beregningsgrundlag	236.592	323.143	559.735
Uvægtet beregningsgrundlag	1.116	1.644	2.760
<i>Personer uden handicap</i>			
Andel beskæftigede	78,0	76,6	77,3
Opvægtet beregningsgrundlag	1.542.281	1.423.848	2.966.129
Uvægtet beregningsgrundlag	7.135	7.524	14.659

Anm. : Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test.

* signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

SÆRLIGE VILKÅR

Der findes forskellige ordninger med ansættelse på særlige vilkår, som kan være relevante for personer med handicap. Det drejer sig om:

- Fleksjob
- Løntilskud til førtidspensionister (tidligere kaldet skånejob)
- Aftalebaseret skånejob uden kommunal inddragelse
- Beskyttet arbejde⁴
- Arbejdsprøvning/revalidering

I dette afsnit har vi undersøgt udbredelsen af ovenstående ordninger blandt kønnene. Tabel 2.6 viser, at der er væsentlig forskel på, hvor ofte kvinder og mænd er ansat på særlige vilkår. 19,5 pct. af de beskæftigede mænd med handicap er ansat på særlige vilkår, mens dette gælder hele 26,2 pct. af de beskæftigede kvinder med handicap.

Ud over de ovennævnte ordninger kan arbejdsgiveren, med eller uden tilskud, tilbyde hjælpemidler eller andre støtteforanstaltninger til personer med handicap. Der kan være tale om specielle tekniske hjælpemidler, men også foranstaltninger som nedsat arbejdstid eller støtte fra arbejdsgiver og kollegaer. I Tabel 2.7 ser vi, at de kvindelige personer med handicap i beskæftigelse i signifikant højere grad end mændene har hjælpemidler, foranstaltninger eller støtte i deres erhvervsarbejde. 19,9 pct. af kvinderne har hjælpemidler, mens det samme gælder kun 10,7 pct. af mændene.

Årsagerne til disse forskelle kan muligvis skyldes de forskellige lidelser, som mænd og kvinder har (jf. Tabel 2.4). Vi har set, at kvinder i højere grad har problemer med bevægeapparatet end mænd, hvilket må formodes at være nemmere at afhjælpe i en arbejdssituation end fx livsstilssygdomme, som mænd i højere grad lider af.

Derfor har vi undersøgt, om der stadig er kønsforskelle i andelen ansat på særlige vilkår (bilagstabel B2.2) og andelen med hjælpemidler (bilagstabel B2.4) efter, at der er taget højde for handicaptypen. Det viser

4. Beskyttet arbejde kan både anses for at være en social foranstaltning og en form for beskæftigelse (Bengtsson, 2009). Vi har afgrænset denne analyse til personer, som har oplyst, at de er i beskæftigelse. Derfor anser vi her beskyttet arbejde for at være en form for beskæftigelse på særlige vilkår.

sig, at forskellene i andelen på særlige vilkår, men ikke andelen med hjælpemidler kan forklares af handicaptypen.

Selv om vi også tager højde for handicapstørrelsen samt andre personkarakteristika (bilagstabel B2.3 og B2.5), finder vi stadig, at kvinder har en højere sandsynlighed for at have hjælpemidler i arbejdet end mænd. Vi kan derfor konkludere, at forskelle i mænd og kvinders forskellige lidelser sandsynligvis er årsag til det forskellige anvendelsesomfang af de beskæftigelsesrettede ordninger. Vi må derimod søge andre forklaringer på den højere andel af kvinder, som har hjælpemidler i arbejdet.

TABEL 2.6

Andel personer ansat på særlige vilkår blandt beskæftigede personer med handicap i alderen 16-64 år. Opdelt efter køn. Sæsonkorrigeret beskæftigelse. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder*	I alt
Andel ansat på særlige vilkår	19,5	26,2	23,0
Opvægtet beregningsgrundlag	123.159	136.824	259.983
Uvægtet beregningsgrundlag	555	703	1.258

Anm. : Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test.

* signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

TABEL 2.7

Andel beskæftigede personer med handicap i alderen 16-64 år med hjælpemiddel, foranstaltning eller støtte i deres erhvervsarbejde som følge af helbredsproblemet. Opdelt efter køn. Sæsonkorrigeret beskæftigelse. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder**	I alt
Hjælpemiddel eller anden støtte	10,7	19,9	15,6
Opvægtet beregningsgrundlag	117.628	132.801	250.429
Uvægtet beregningsgrundlag	536	684	1.220

Anm. : Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test.

* signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

KENDSKAB TIL ORDNINGER

I dette afsnit undersøger vi kendskabet blandt personer med handicap til de mest væsentlige beskæftigelsesrettede støtteordninger. Det drejer sig om fleksjob-ordningen, ordningen om mulighed for personlig assistance og ordningen om økonomisk støtte til arbejdsredskaber eller andre hjælpemidler.

Vi har, som i de tidligere undersøgelser (Larsen, Schademan & Høgelund, 2008; Thomsen & Høgelund, 2011) valgt at definere kendskabet til ordningerne som andelen af personer i ordningens målgruppe, der kender ordningen. For fleksjob-ordningens vedkommende er målgruppen defineret som alle personer, der har en varig nedsættelse af arbejdsevnen. Da dette svarer til undersøgelsens handicapbegreb,⁵ har vi valgt at lade samtlige personer med handicap indgå i målgruppen for fleksjob-ordningen. I målgruppen ser vi bort fra personer, som allerede benytter eller har benyttet ordningen.

I Tabel 2.8 ses, at kvindernes kendskab til fleksjobordningen er væsentligt bedre end mændenes. 81 pct. af kvinderne i målgruppen kender ordningen, mens den tilsvarende andel blandt mændene kun er 71,8 pct. En medvirkende årsag til dette kan være, at kvinder oftere end mænd er i kontakt med kommunale sagsbehandlere på fx jobcentret. I Høgelund, Filges & Jensen (2003) finder forfatterne, at der er større sandsynlighed for at kvinder bliver langvarigt sygemeldte end mænd. Dette betyder, at de oftere er i berøring med det kommunale system i forbindelse med opfølgningssamtaler vedr. sygedagpenge, hvor de har mulighed for at få information om fx fleksjobordningen.

5. Personer, som har svaret ”ja” til, at de har et handicap eller længerevarende helbredsproblem.

TABEL 2.8

Kendskab til fleksjob-ordningen blandt ordningens målgruppe i alderen 16-64 år. Opdelt efter køn. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder***	I alt
Kender, men har ikke benyttet	71,8	81,0	77,1
Kender ikke	28,2	19,0	22,9
I alt	100,0	100,0	100,0
Opvægtet beregningsgrundlag	207.657	277.703	485.360
Uvægtet beregningsgrundlag	978	1.420	2.398

Anm. : Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test.

* signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

Målgruppen til ordningen om personlig assistance til personer med handicap i erhverv er defineret i Thomsen & Høgelund (2011). Der er tale om personer med handicap, som har svaret, at de har brug for støtte eller yderligere støtte for at kunne udføre erhvervsarbejde. Alle handicaptyper er inkluderet i målgruppen som følge af en lovændring i 2007, som udvidede ordningen fra kun at omfatte personer med fysiske lidelser til også at omfatte personer med psykiske lidelser. Der ser ikke ud til at være væsentlige kønsforskelle i kendskabet til ordningen med personlig assistance (jf. Tabel 2.9).

TABEL 2.9

Kendskab til ordningen om personlig assistance blandt ordningens målgruppe i alderen 16-64 år. Opdelt efter køn. Målgruppe efter lovændring. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder	I alt
Kender, men har ikke benyttet	28,1	26,6	27,1
Kender ikke	71,9	73,4	72,9
I alt	100,0	100,0	100,0
Opvægtet beregningsgrundlag	33.951	72.831	106.782
Uvægtet beregningsgrundlag	156	326	482

Anm. : Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test. * signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

Ordningen med økonomisk støtte til arbejdsredskaber retter sig mod personer, som allerede er i beskæftigelse eller som hjælp til at komme ind på arbejdsmarkedet. Derfor defineres målgruppen, som ovenfor, ved

personer med handicap, som har svaret, at de har brug for støtte eller yderligere støtte for at kunne udføre erhvervsarbejde. Disse personer kan bl.a. få økonomisk støtte til arbejdspladsindretning og lignende. Vi har spurgt, hvor mange der har søgt om støtte via denne ordning og hhv. fået støtte eller har fået afslag. Der er ikke kønsforskelle i anvendelsen af denne ordning blandt målgruppen (jf. Tabel 2.10).

TABEL 2.10

Søgning om økonomisk støtte til arbejdsredskaber blandt ordningens målgruppe i alderen 16-64 år. Opdelt efter køn. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder	I alt
Har søgt og fået støtte	14,2	12,8	13,2
Har søgt, men ikke fået støtte	3,7	7,4	6,2
Har ikke søgt om støtte	82,1	79,8	80,5
I alt	100,0	100,0	100,0
Opvægtet beregningsgrundlag	34.147	74.178	108.325
Uvægtet beregningsgrundlag	159	332	491

Anm.: Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en chi²-test. * signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

ARBEJDSGIVERENS INDSATS

Vi belyser arbejdsgivernes indsats over for personer med handicap ved at spørge personerne med handicap i beskæftigelse, om de er blevet tilbudt følgende former for hjælpemidler eller støtteforanstaltninger:

- Tilpassede arbejdsforhold, fx en speciel stol eller andet arbejdsredskab
- Nedsat arbejdstid
- Særlige arbejdsopgaver, hvor der tages hensyn til handicap
- Fleksible arbejdsvilkår med fx flere pauser
- En personlig hjælper
- Andet

Vi koncentrerer os kun om andelen af personer med handicap i beskæftigelse, som samlet set har fået tilbudt én eller flere af de seks ovenstående typer af støtteforanstaltninger, og om denne/disse er blevet iværksat. I Tabel 2.11 kan vi se, at en større andel af kvinderne end af mændene har modtaget en indsats. Kontrollerer vi, som ovenfor i afsnittet om særlige vilkår for handicaptypen, ser vi, at kønsforskellene også her forsvinder, når der tages højde for forskelle i handicaptypen.

TABEL 2.11

Andel beskæftigede personer med handicap, som er blevet tilbudt én eller flere former for hjælpemidler eller støtteforanstaltninger af deres arbejdsgiver og denne/disse er blevet iværksat. Opdelt efter køn. Sæsonkorrigeret beskæftigelse. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder***	I alt
Indsats tilbudt og iværksat	34,1	46,9	40,8
Opvægtet beregningsgrundlag	123.194	137.597	260.791
Uvægtet beregningsgrundlag	556	708	1.264

Anm. : Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test.

* signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

I svarmulighederne til spørgsmålene om de overnævnte indsatser har respondenterne mulighed for at svare, at de ikke har fået tilbudt indsatsen, men har et behov for den. I Tabel 2.12 er de seks spørgsmål samlet til én

andel af personer, som svarede, at de havde behov for én eller flere af de seks indsatser. Vi ser, at der ikke er signifikant forskel mellem kønnene.

TABEL 2.12

Andel beskæftigede personer med handicap, som har et udækket behov for én eller flere former for hjælpemidler eller støtteforanstaltninger. Opdelt efter køn. Sæsonkorrigeret beskæftigelse. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder	I alt
Har udækket behov	8,6	12,2	10,5
Opvægtet beregningsgrundlag	123.194	137.597	260.791
Uvægtet beregningsgrundlag	556	708	1.264

Anm.: Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test.

* signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

OPLEVEDE MULIGHEDER PÅ ARBEJDSMARKEDET

Vi har spurgt respondenterne, om de føler sig hæmmede på arbejdspladsen med hensyn til advancement, opnåelse af bedre arbejde og opnåelse af mere selvstændigt arbejde og ser i Tabel 2.13, at beskæftigede kvinder med handicap oplever, at de er mere hæmmede mht. advancement end deres mandlige kollegaer. Der er jf. Tabel 2.14 og Tabel 2.15 ikke forskel på, hvor ofte mænd og kvinder svarer, at deres handicap hæmmer dem mht. opnåelse af bedre arbejde og mere selvstændigt arbejde.

TABEL 2.13

Oplevede muligheder på arbejdsmarkedet blandt beskæftigede personer med et handicap. Opdelt efter køn. Sæsonkorrigeret beskæftigelse. 2010. Procent.

Mener du, at dit helbredsproblem eller handicap har hæmmet dig mht. advancement?	Mænd	Kvinder*	I alt
Ja	10,3	17,5	14,1
Nej	79,5	74,5	76,8
Ved ikke	10,2	8,0	9,0
I alt	100,0	100,0	100,0
Opvægtet beregningsgrundlag	123.194	137.597	260.791
Uvægtet beregningsgrundlag	556	708	1.264

Anm.: Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test.

* signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

TABEL 2.14

Oplevede muligheder på arbejdsmarkedet blandt beskæftigede personer med et handicap. Opdelt efter køn. Sæsonkorrigeret beskæftigelse. 2010. Procent.

Mener du, at dit helbredsproblem eller handicap har hæmmet dig mht. opnåelse af bedre arbejde?	Mænd	Kvinder	I alt
Ja	16,0	19,8	18,0
Nej	75,8	73,2	74,5
Ved ikke	8,2	7,0	7,6
I alt	100,0	100,0	100,0
Opvægtet beregningsgrundlag	123.194	137.597	260.791
Uvægtet beregningsgrundlag	556	708	1.264

Anm.: Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test.

* signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

TABEL 2.15

Oplevede muligheder på arbejdsmarkedet blandt beskæftigede personer med et handicap. Opdelt efter køn. Sæsonkorrigeret beskæftigelse. 2010. Procent.

Mener du, at dit helbredsproblem eller handicap har hæmmet dig mht. opnåelse af mere selvstændigt arbejde?	Mænd	Kvinder	I alt
Ja	13,0	17,0	15,1
Nej	79,6	75,5	77,4
Ved ikke	7,4	7,5	7,4
I alt	100,0	100,0	100,0
Opvægtet beregningsgrundlag	123.194	137.597	260.791
Uvægtet beregningsgrundlag	556	708	1.264

Anm.: Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test.

* signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

TILBAGETRÆKNINGSALDER

For at analysere hvilken betydning handicap har for beskæftigede⁶ mænd og kvinders vurdering af, hvornår de kan eller vil trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet, har vi inkluderet to spørgsmål om betydningen af handicap for den forventede tilbagetrækningsalder. De beskæftigede personer med handicap bliver bedt om at vurdere, om deres handicap har betydning for deres forventede tilbagetrækningsalder. Desuden er alle personer i beskæftigelse blevet bedt om at oplyse deres forventede tilbagetrækningsalder fra arbejdsmarkedet.

Tabel 2.16 viser at 19,6 pct. af mændene svarer, at deres handicap eller helbredsproblem betyder tidligere tilbagetrækning, mens 67,9 pct. ikke vurderer, at der har nogen betydning. Blandt kvinderne vurderer 29,6 pct., at deres handicap betyder tidligere tilbagetrækning og 51,8 pct. svarer, at det ingen betydning har. Blandt kvinderne svarer en større andel også ”ved ikke” til spørgsmålet. Det tyder derfor på, at kvinder i højere grad end mændene oplever at deres handicap påvirker det tidspunkt, hvor de trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet.

TABEL 2.16

Betydning af helbredsproblem for tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet blandt personer med et handicap, som er i beskæftigelse eller forventer at komme det. Opdelt efter køn. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder***	I alt
Tidligere tilbagetrækning	19,6	29,6	25,1
Senere tilbagetrækning	1,1	1,8	1,5
Ingen betydning	67,9	51,8	59,0
Ved ikke	11,4	16,8	14,4
I alt	100,0	100,0	100,0
Opvægtet beregningsgrundlag	166.432	204.857	371.290
Uvægtet beregningsgrundlag	739	996	1.735

Anm. : Forskellen mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test.

* signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

Tabel 2.17 viser den forventede tilbagetrækningsalder for beskæftigede mænd og kvinder med et handicap eller længerevarende helbredspro-

6. I dette afsnit har vi udvidet definitionen af beskæftigede personer til at omfatte personer, som i øjeblikket er i beskæftigelse, samt personer, som forventer at komme det senere.

blem. Vi ser, at der både for personer med handicap og personer uden handicap er forskel mellem kønnene i den forventede tilbagetrækningsalder. Med en regressionsanalyse, kan undersøges vi i bilagstabel B2.6, om kønsforskellen er større eller mindre blandt personer med handicap end blandt personer uden handicap.⁷ Det viser sig, at forskellen i tilbagetrækningsalderen for mænd og kvinder med handicap ikke er signifikant forskellig fra kønsforskellen for personer uden handicap. Tendensen, vi ser i Tabel 2.17, til at kvinder forventer at trække sig tidligere tilbage fra arbejdsmarkedet end mænd, er altså hverken mere eller mindre udpræget for personer med handicap end for personer uden handicap.

TABEL 2.17

Forventet tilbagetrækningsalder blandt personer, som er i beskæftigelse eller forventer at komme det. Opdelt efter køn. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder	I alt
<i>Personer med handicap***</i>			
60 år eller derunder	15,2	22,3	19,1
Over 60 år	51,7	40,2	45,4
Ved ikke	33,2	37,5	35,6
I alt	100,0	100,0	100,0
Gns. tilbagetrækningsalder	63,8	62,4***	63,0
Opvægtet beregningsgrundlag	166.675	205.483	372.158
Uvægtet beregningsgrundlag	741	999	1.740
<i>Personer uden handicap***</i>			
60 år eller derunder	10,8	13,3	12,0
Over 60 år	56,7	48,9	53,0
Ved ikke	32,5	37,8	35,0
I alt	100,0	100,0	100,0
Gns. tilbagetrækningsalder	64,4	63,5***	64,0
Opvægtet beregningsgrundlag	1.469.989	1.323.905	2.793.894
Uvægtet beregningsgrundlag	6.512	6.680	13.192

Anm. : Der er foretaget en t-test for forskelle mellem gennemsnittene. Forskellen mellem mænd og kvinder er testet med en χ^2 -test. * signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

7. Vi benytter en regression, hvor hhv. køn, handicapstatus og deres interaktion er inkluderet som forklarende variable. Som afhængige variable har vi en binær indikator af, om personer har svaret "60 eller derunder" eller andet. Vi har benyttet både en lineær sandsynlighedsmodel og en logit-model (kun logit-modellen præsenteres i bilagsafsnittet).

JOBSØGNING

Vi så ovenfor, at beskæftigelsesandelen for kvinder med handicap er væsentligt lavere end for mænd handicap. Denne forskel kan hænge sammen med kønsforskelle i jobsøgningsaktivitet, og om kvinder med handicap har sværere ved at få arbejde end mænd. Denne problemstilling belyser vi dels ved at se på, hvor mange job de beskæftigede har søgt for at komme i beskæftigelse, dels ved at se på jobsøgningen blandt personer uden beskæftigelse.

For at afdække jobsøgningsaktiviteten blandt personer, som er aktive på arbejdsmarkedet, har vi spurgt alle personer i spørgeskemaundersøgelsen om, hvor mange arbejdspladser, de har været ansat på i løbet af de seneste 10 år. Dem, der har været i beskæftigelse inden for denne periode har vi spurgt om, hvor mange andre job, de har søgt inden for samme periode for at få dette eller disse job. Hermed kan vi konstruere antallet af ansøgninger pr. job (arbejdsplads) og opnå et mål for, om personer med handicap skal søge flere stillinger for at komme i beskæftigelse end personer uden handicap. Vi har i Tabel 2.18 opdelt svarene i fire kategorier: 1) Personer, som ikke har søgt andre job, 2) personer som har søgt 1 andet job, 3) 2-10 andre job og 4) mere end 10 andre job. Vi ser, at der ikke er signifikant kønsforskel på svarfordelingen for personer med handicap, hverken når vi ser på opdelingen i de fire ovenstående kategorier, det gennemsnitlige antal ansøgninger og det gennemsnitlige antal ansøgninger for personer, som har søgt andre job i perioden.

I Tabel 2.19 ser vi en lignende tabel for personer uden handicap. I denne tabel ser vi, at der er kønsforskelle i fordelingen af ansøgninger pr. job. Forskellene består primært i, at kvinder, i højere grad end mænd, har søgt andre job end dem/dem, de har været ansat i. En større andel af kvinderne har således søgt mellem 2 og 10 andre stillinger pr. job, de har haft.

Vi ser således, at der blandt personer uden handicap er en tendens til, at mænd søger færre job end kvinder. Nogle årsager til dette kan være, at mænd foretrækker lange ansættelsesforhold, har mindre risiko for at blive ledige eller har en større chance for at få de job, de søger. Denne tendens ses ikke blandt personer med handicap, hvilket dermed kan indikere, at et handicap fjerner fokus fra kønnet i en jobsøgningsituation.

TABEL 2.18

Antal andre søgte stillinger pr. job (arbejdsplads) blandt personer med handicap, som har været beskæftiget inden for de seneste 10 år. Opdelt efter køn. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder	I alt
Ikke søgt andre job	59,1	53,2	55,8
1 anden ansøgning pr. job	21,1	24,2	22,8
2-10 andre ansøgninger pr. job	15,8	17,1	16,5
Over 10 andre ansøgninger pr. job	3,9	5,6	4,8
I alt	100,0	100,0	100,0
Gns. antal andre jobansøgninger	4,5	2,9	3,6
Gns. antal jobansøgninger blandt personer, som har søgt andre job	10,9	6,3	8,2
Opvægtet beregningsgrundlag	169.483	212.297	381.780
Uvægtet beregningsgrundlag	824	1.113	1.937

Anm. : Der er foretaget t-tests for forskelle mellem gennemsnittene. Forskellen mellem de to kategorier er testet med en χ^2 -test. * signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

TABEL 2.19

Antal andre søgte stillinger pr. job (arbejdsplads) blandt personer uden handicap, som har været beskæftiget inden for de seneste 10 år. Opdelt efter køn. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder***	I alt
Ikke søgt andre job	54,2	47,4	51,0
1 anden ansøgning pr. job	23,2	25,5	24,3
2-10 andre ansøgninger pr. job	18,0	22,8	20,3
Over 10 andre ansøgninger pr. job	4,6	4,3	4,4
I alt	100,0	100,0	100,0
Gns. antal andre jobansøgninger	3,1	2,5	2,8
Gns. antal jobansøgninger blandt personer, som har søgt andre job	6,7	4,7	5,7
Opvægtet beregningsgrundlag	1.330.059	1.181.869	2.511.929
Uvægtet beregningsgrundlag	6.139	6.336	12.475

Anm. : Der er foretaget t-tests for forskelle mellem gennemsnittene. Forskellen mellem de to kategorier er testet med en χ^2 -test. * signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

I Tabel 2.20 ser vi på jobsøgningsaktiviteten blandt personer, som oplyser, at de ikke har været i beskæftigelse inden for de seneste 10 år. Vi har på baggrund af respondenternes oplysninger om antallet af jobsøgninger

opdelt i to grupper. Personer, som ikke har søgt et job inden for de sidste 10 år, og personer som har søgt 1 eller flere stillinger inden for de sidste 10 år. Vi ser som ovenfor, at der ikke er kønsforskelle i jobsøgningen blandt personer med handicap. Derimod er der signifikant flere kvinder end mænd blandt personer uden handicap, som ikke har søgt job inden for de seneste 10 år.

TABEL 2.20

Antal søgte stillinger blandt personer uden beskæftigelse inden for de seneste 10 år. Opdelt efter køn. 2010. Procent.

	Mænd	Kvinder	I alt
<i>Personer med handicap</i>			
Ikke ansøgt job	93,4	94,7	94,2
1 eller flere mislykkede ansøgninger	6,6	5,3	5,8
I alt	100,0	100,0	100,0
Gns. antal mislykkede jobansøgninger	0,7	0,6	0,7
Opvægtet beregningsgrundlag	33.647	63.091	96.738
Uvægtet beregningsgrundlag	149	298	447
<i>Personer uden handicap**</i>			
Ikke ansøgt job	78,6	89,8	85,2
1 eller flere mislykkede ansøgninger	21,4	10,3	14,8
I alt	100,0	100,0	100,0
Gns. antal mislykkede jobansøgninger	2,2	2,1	2,1
Opvægtet beregningsgrundlag	35.606	50.940	86.546
Uvægtet beregningsgrundlag	216	234	450

Anm. : Der er foretaget t-tests for forskelle mellem gennemsnittene. Forskellen mellem de to kategorier er testet med en chi²-test. * signifikant på 5 pct.-niveau, ** på 1 pct.-niveau og *** på 0,1 pct.-niveau.

BILAG

BILAG TIL KAPITEL 2

TABEL B2.1

Logistisk regression, der estimerer sandsynligheden for at være i beskæftigelse blandt personer med handicap i alderen 16-64 år. 2010.

	Estimat
Mand	0,3707 **
Enlig	-0,4098 **
Dansk statsborger	0,1916
<i>Alder (reference = 30-39 år)</i>	
16-29 år	-0,2602
40-49 år	-0,1440
50-64 år	-0,9541 ***
<i>Uddannelse (reference = ingen komp. udd.)</i>	
Erhvervsuddannelse	0,5868 ***
Kort videregående uddannelse	1,2678 ***
Mellemlang videregående uddannelse	0,9308 ***
Lang videregående uddannelse	1,3124 ***
<i>Handicapstørrelse (reference = mindre handicap)</i>	

Større handicap	-1,4488 ***
<i>Væsentligste handicapdimension (reference = mobilitet)</i>	
Sanser og kommunikation	0,6295
Psykisk lidelse	-0,6704 **
Sygdomme	0,0542
Konstant	0,7568

Anm.: Test for signifikans: * angiver $p < 0,05$, ** angiver $p < 0,01$ og *** angiver $p < 0,001$. $n = 2.657$.

TABEL B2.2

Logistisk regression, der estimerer sandsynligheden for at være ansat på særlige vilkår blandt beskæftigede personer med handicap i alderen 16-64 år. 2010.

	Estimat
Mand	-0,3304
<i>Væsentligste handicapdimension (reference = mobilitet)</i>	
Sanser og kommunikation	-0,1221
Psykisk lidelse	0,5735
Sygdomme	-0,3638
Konstant	-0,9967 ***

Anm.: Test for signifikans: * angiver $p < 0,05$, ** angiver $p < 0,01$ og *** angiver $p < 0,001$. $n = 1.284$.

TABEL B2.3

Logistisk regression, der estimerer sandsynligheden for at være ansat på særlige vilkår blandt beskæftigede personer med handicap i alderen 16-64 år. 2010.

	Estimat
Mand	-0,2760
Enlig	0,3366
Dansk statsborger	-0,1711
<i>Alder (reference = 30-39 år)</i>	
16-29 år	-1,6247 *
40-49 år	0,4581
50-64 år	0,8521 *
<i>Uddannelse (reference = ingen komp. udd.)</i>	

Erhvervsuddannelse	-0,2917
Kort videregående uddannelse	-0,8328
Mellemlang videregående uddannelse	-0,5942 *
Lang videregående uddannelse	-2,1229 **
<i>Handicapstørrelse (reference = mindre handicap)</i>	
Større handicap	1,7198 ***
<i>Væsentligste handicapdimension (reference = mobilitet)</i>	
Sanser og kommunikation	0,1558
Psykisk lidelse	0,7886 *
Sygdomme	-0,3226
Konstant	-2,0222

Anm.: Test for signifikans: * angiver $p < 0,05$, ** angiver $p < 0,01$ og *** angiver $p < 0,001$. $n = 1.269$.

TABEL B2.4

Logistisk regression, der estimerer sandsynligheden for at have hjælpemidler i arbejdet blandt beskæftigede personer med handicap i alderen 16-64 år. 2010.

	Estimat
Mand	-0,6893 **
<i>Væsentligste handicapdimension (reference = mobilitet)</i>	
Sanser og kommunikation	0,6428
Psykisk lidelse	-0,3405
Sygdomme	-0,9095 ***
Konstant	-1,1333 ***

Anm.: Test for signifikans: * angiver $p < 0,05$, ** angiver $p < 0,01$ og *** angiver $p < 0,001$. $n = 1.245$.

TABEL B2.5

Logistisk regression, der estimerer sandsynligheden for at have hjælpemidler i arbejdet blandt beskæftigede personer med handicap i alderen 16-64 år. 2010.

	Estimat
Mand	-0,6771 **
Enlig	-0,0103
Dansk statsborger	-0,7694
<i>Alder (reference = 30-39 år)</i>	
16-29 år	-0,8249
40-49 år	-0,4565
50-64 år	-0,3234

<i>Uddannelse (reference = ingen komp. udd.)</i>	
Erhvervsuddannelse	-0,0253
Kort videregående uddannelse	0,4305
Mellemlang videregående uddannelse	-0,1645
Lang videregående uddannelse	0,2835
<i>Handicapstørrelse (reference = mindre handicap)</i>	
Større handicap	1,0276 ***
<i>Væsentligste handicapdimension (reference = mobilitet)</i>	
Sanser og kommunikation	0,9137
Psykisk lidelse	-0,6624
Sygdomme	-0,8490 **
Konstant	-0,5255

Anm.: Test for signifikans: * angiver $p < 0,05$, ** angiver $p < 0,01$ og *** angiver $p < 0,001$. $n = 1.230$.

TABEL B2.6

Logistisk regression, der estimerer sandsynligheden for at have en forventet tilbagetrækningsalder på under 60 år blandt personer, som er i beskæftigelse eller forventer at komme det i alderen 16-64 år. 2010.

	Estimat
Mand	-0,2314 **
Har et handicap	0,3897 **
<i>Interaktion</i>	
Handicap x mand	0,2376
Konstant	-1,8784 ***

Anm.: Test for signifikans: * angiver $p < 0,05$, ** angiver $p < 0,01$ og *** angiver $p < 0,001$. $n = 14.932$.

LITTERATUR

- Bengtsson, S. (2008): *Handicap og samfundsdeltagelse 2006*. København: SFI - Det Nationale forskningscenter for Velfærd 08:18.
- Bengtsson, S. & J. Greve (2004): "Defining Disability in Applied Social Research". I: Tøssebro, J. & A. Kittelsaa (red.): *Exploring the Living Conditions of Disabled People*. Lund: Studentlitteratur, s. 157-180.
- Christensen, A.I. m.fl. (2011): *Den nationale sundhedsprofil 2010 - Hvordan har du det?* København: Sundhedsstyrelsen.
- Deding, M. & M. Lausten (2008): "Kønsarbejdsdeling i familien og på arbejdsmarkedet". I: Emerek, R. & H. Helle (red.): *Lige muligheder - Frie valg? Om det kønsopdelte arbejdsmarked gennem et årti*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd 08:24, s. 293-316.
- Emerek, R. & H. Holt (2008): "Det kønsopdelte danske arbejdsmarked". I: Emerek, R. & H. Helle (red.): *Lige muligheder - Frie valg? Om det kønsopdelte arbejdsmarked gennem et årti*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd 08:24, s. 27-66.
- Høgelund, J., T. Filges & S. Jensen (2003): *Langvarigt sygefravær: hvad sker der og hvordan går det?* København: Socialforskningsinstituttet 03:20.
- Holt, H. m.fl. (2006): *Det kønsopdelte arbejdsmarked: en kvantitativ og kvalitativ behyning*. København: Socialforskningsinstituttet 06:02.
- Larsen, B., H.K. Schademan & J. Høgelund (2008): *Handicap og beskæftigelse 2006. Vilkår og betingelser for handicappede på*

- arbejdsmarkedet*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd 08:10.
- Larsen, M. (2008): "Det kønsopdelte arbejdsmarked og tilbagetrækningsalder". I: Emerek, R. & H. Helle (red.): *Lige muligheder - Fri valg? Om det kønsopdelte arbejdsmarked gennem et årti*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd 08:24, s. 221-240.
- Thomsen, L.B. & J. Høgelund (2011): *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2010*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd 11:08.